

סדר

תוספתא יומית

בהגהה חדשה לפי גסחאות מדיקות ובנקוד מלא

כפי תקנת והדרכת

מרן מוהרא"ש שליט"א

הלמוד לשבוע של שבת סבות (יא - יז תשרי)

מסכתות פסחים (ה - ו) שקלים (א)

יצא לאור ערב יום הכפורים תשע"ה

על ידי תלמידי מתיבתא 'היכל הקדש' חסידי פרמל

עיר הקדש ירושלים תוכב"א

יוֹם רֵאשׁוֹן, יוֹם תְּשׁוּבָה

מִסְכַּת פְּסָחִים פָּרֵק הַמִּישִׁי

א. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אָמַר: כְּשֶׁם שֶׁשְּׁחִיטָה דוֹחָה אֶת הַשַּׁבָּת – כֵּן מְכַשְׂרֵי שְׁחִיטָה יִדְחוּ אֶת הַשַּׁבָּת. כָּלֵל אָמַר רַבִּי עֲקִיבָה: כֹּל מְלֹאכָה שֶׁאֶפְשָׁר לַעֲשׂוֹתָהּ מֵעֶרֶב שַׁבָּת – אֵינָהּ דוֹחָה אֶת הַשַּׁבָּת. וְכֹל מְלֹאכָה שֶׁאֵי אֶפְשָׁר לַעֲשׂוֹתָהּ מֵעֶרֶב שַׁבָּת – דוֹחָה אֶת הַשַּׁבָּת. אָמַר לוֹ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: אַמּוּרֵי צְבוּר יוֹכִיחוּ, שֶׁהֵן כְּשֵׁרִין לְמוֹצָאֵי שַׁבָּת, וְהֵן דוֹחִין אֶת הַשַּׁבָּת בְּזִמְנָהּ! וְמָה לִּי מְכַשְׂרֵי שְׁחִיטָה אַחַר שְׁחִיטָה, וְמָה לִּי מְכַשְׂרֵי שְׁחִיטָה לְפָנֶי שְׁחִיטָה. אָמַר רַבִּי עֲקִיבָה: מָה לְמְכַשְׂרֵי שְׁחִיטָה אַחַר שְׁחִיטָה שְׁדוּחָה אֶת הַשַּׁבָּת, שֶׁכֵּן דִּחְתָּה שְׁחִיטָתָה אֶת הַשַּׁבָּת, יִדְחוּ מְכַשְׂרֵי שְׁחִיטָה לְפָנֶי שְׁחִיטָה אֶת הַשַּׁבָּת, שֶׁלֹּא דִּחְתָּה שְׁחִיטָתָה אֶת הַשַּׁבָּת? וְעוֹד, שָׂמָא יֵאָרֵעַ בּוֹ פְּסוּל וְנִמְצָא חֵלָל אֶת הַשַּׁבָּת, וְלֹא עָשָׂה מִצְוָתָהּ.

ב. פסח בא מן הצאן ואינו בא מן הפקר, בא מן הפכששים ומן העזים, בא מן הזכרים ואינו בא מן הנקבות, בא בן שנה ואינו בא בן שתיים, ואינו נאכל אלא בלילה ואינו נאכל אלא עד הצות, ואינו נאכל אלא למנויו, ואינו נאכל אלא צלי. וחיבין עליו משום שבירת עצם.

ג. חגיגה הבאה עמו – באה מן הצאן ומן הפקר, ומן הפכששים ומן העזים, מן הזכרים ומן הנקבות, ובאה בת שנתה ובת שתיים, ונאכלת לשני ימים ולילה אחד, ואין חיבין עליה משום שבירת עצם. חגיגה הבאה עמו – היא נאכלת תחלה, כדי שיהא פסח נאכל על השבע. בן תימא אומר: חגיגה הבאה עם הפסח – הרי היא כפסח, ואינה נאכלת אלא ליום ולילה, וחגיגת המשה עשר נאכלת לשני ימים ולילה אחד, וחגיגת ארבעה עשר יוצא בה ידי חובתו משום שמחה, ואין יוצא בה משום חגיגה. רבי שמעון בן אלעזר אומר: חגיגה העולה עמו על השלחן, ותבשילין העולים עמו על השלחן – הרי אלו מתבערין עמו.

ד. אַרְבַּעַה עָשָׂר שָׁחַל לְהִיזוֹת בַּשַּׁבָּת. אֶחָד דְּבָרִים שָׁהֵן רְאוּיִין לְבֹא פְּסָח, וְאֶחָד דְּבָרִים שְׂאִין רְאוּיִין לְבֹא פְּסָח, וְשִׁחְטָן לְשׁוּם פְּסָח. וְכֵן הַשׁוֹחֵט לְשֵׁם חֲטָאת צְבוּר, לְשֵׁם עוֹלוֹת, וּפְסַח שְׂשֻׁחְטוֹ בַּשַּׁבָּת שְׂלֵא לְשִׁמוֹ – פְּטוּר. דְּבָרֵי רַבֵּי מֵאִיר. אָמַר רַבִּי שְׂמַעוֹן: לֹא נִחְלְקוּ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ עַל דְּבָרִים שְׂאִין רְאוּיִין לְבֹא פְּסַח וְשִׁחְטוֹ לְשֵׁם פְּסָח, וְהַשׁוֹחֵט לְשֵׁם חֲטָאת צְבוּר, וְלְשֵׁם עוֹלֹת צְבוּר – שֶׁהוּא חֵיב, עַל מַה נִּחְלְקוּ? עַל דְּבָרִים שָׁהֵן רְאוּיִין לְבֹא פְּסָח, וְשִׁחְטָם לְשֵׁם פְּסָח, שְׂרַבֵּי אֱלִיעֶזֶר מְחִיב חֲטָאת, וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ פּוֹטֵר.

ה. הַשׁוֹחֵט אֶת הַתְּמִיד בַּשַּׁבָּת, שְׂלֵא לְשִׁמוֹ – חֵיב. אָמַר רַבִּי יוֹסִי: שְׂמַעְתִּי שֶׁהַשׁוֹחֵט 'תְּמִיד' בַּשַּׁבָּת, שְׂאִינוֹ מְבַקֵּר – חֵיב חֲטָאת, וְיִחְזֹר וְיִבְיֵא תְּמִיד אַחַר לְהַכְשִׁירוֹ, חוּץ מִן הַנִּשְׁחָט, שְׂנֵאָמַר (בַּמִּדְבָּר כֹּה, לֹא): "תְּמִימִם יְהִיוּ לָכֶם וְנִסְכֵּיהֶם"; כְּשֶׁהֵן מְבַקְרִין – הֵן תְּמִידִין, כְּשֶׁאִינֶן מְבַקְרִין – אִינֶן תְּמִידִים.

ו. שְׁחָטוּ וְנֹדַע שְׂמִשְׁכּוֹ בְּעֵלִים אֶת יְדִיהֶן, אִו שְׂמִתּוֹ אִו שְׂנִמְטָאוּ – הָרִי זֶה חֵיב. רַבִּי יְשֻׁעָאֵל כֵּן רַבִּי יוֹחָנָן כֵּן בְּרוֹקָה

אומר: אם יש לו שהות כְּדֵי שִׁידַע - הָרִי זֶה חַיֵּב. וּתְעַבֵּר צוּרְתּוֹ וְתֵצֵא לְבֵית הַשְּׂרָפָה. וְאִם לֹא - הָרִי זֶה פְטוּר. חֲטָאת צָבוּר שֶׁשָּׁחַטָן בַּשַּׁבָּת, שְׁלֵא לְשָׁמֶן - הָרִי זֶה חַיֵּב, וְיִקְטִיר אֲמוּרִין לְעֵרֵב.

ז. חֲטָאת יְחִיד וְעוֹלֹת יְחִיד, שֶׁשָּׁחַטָן בַּשַּׁבָּת לְשָׁמֶן, וְזָרַק דָּמָן שְׁלֵא לְשָׁמֶן - חַיֵּב, שֶׁהֲרִצּוּ הַבְּעָלִים. הַשּׁוֹחֵט שְׁתֵּי חֲטָאוֹת לְצָבוּר, וְאִין צָרִיכִין אֶלָּא אַחַת - חַיֵּב עַל הָאֲחֵרוֹנָה. שְׁתֵּי עוֹלוֹת לְצָבוּר וְאִין צָרִיכִין אֶלָּא אַחַת - חַיֵּב עַל הָאֲחֵרוֹנָה.

ח. רַבִּי יְהוּדָה אֹמֵר: כְּשֵׁם שֶׁשָּׁפּוֹד שֶׁל עֵץ אִין נִשְׂרָף, כִּךָּ שָׁפּוֹד שֶׁל מִתְּכֶת אִין מִרְתִּית. אָמְרוּ לוֹ: זֶה חָם מִקְצָתוֹ - חָם כֻּלּוֹ, וְזֶה חָם מִקְצָתוֹ - אִינוֹ חָם כֻּלּוֹ.

ט. פֶּסַח שֶׁסָּכוּ יַיִן וְשָׁמֶן, אָף עַל פִּי שֶׁמִּנְטָף מִלְמַעְלָה לְמַטָּה - אִין בּוֹ מִשּׁוּם בְּשׂוּל. בְּשָׁלוֹ וְאַחַר כִּךָּ צִלְאוֹ, אוֹ צִלְאוֹ וְאַחַר כִּךָּ בְּשָׁלוֹ - הָרִי זֶה אָסוּר. אִין מוֹלְגִין אֶת הָרֹאשׁ וְאֶת הַכְּרָעִים וְאִין טוֹפְלִין אוֹתָן בְּחֵרְסִית וּבְאֲדָמָה, אֲבָל מִפְּסָפְסִין אוֹתָן בְּאוּר.

י. הַפֶּסַח צוֹלֵין אוֹתוֹ שְׁלֵם, וְאֵין צוֹלֵין אוֹתוֹ חֲתִיכוֹת, רִצָּה – מִנְתָּחוֹ וּמִטִּילוֹ אֶבֶר אֶבֶר עַל גְּבִי גְחָלִים, וְאֵין צוֹלֵין שְׁנֵי פְסָחִים בְּתַנּוּר אֶחָד מִפְּנֵי הַתַּעֲרָבוֹת. אֲפֵלוֹ זֶה גְּדִי וְזֶה טֹלָה מִפְּנֵי הַרְגֵל עֲבָרָה. אֲבָל צוֹלֵין אַרְבָּעָה וְחֲמִשָּׁה פְסָחִים בְּאַרְבָּעָה וְחֲמִשָּׁה תַנּוּרִין זֶה אֶצֶל זֶה, וְאֵין חוֹשְׁשִׁין. חֲמֵשׁ חֲבוּרוֹת שֶׁנִּתְעַרְבוּ פְסָחֵיהֶן, נֶאֱמָן אֶחָד מִפְּנֵי הַחֲבוּרָה לוֹמֵר: 'פֶּסַח זֶה שֶׁל אוֹתָהּ חֲבוּרָה הוּא'. הַפֶּסַח אֵין נֶאֱכָל אֶלָּא בְלִילָה וְאֵינוֹ נֶאֱכָל אֶלָּא עַד חֲצוֹת, וְאֵין חֲיָבִין עָלָיו מִשׁוּם נוֹתֵר, וְאֵין מִחְשָׁבָה פּוֹסְלֵת בּוֹ מִשׁוּם פְּגוּל, עַד שֶׁיַּעֲלֶה עֲמוּד הַשָּׁחַר.

יוֹם שְׁנֵי, יב תְּשַׁרֵּי

פָּרֵק שִׁישִׁי

א. אֵימְתִי אָמְרוּ: 'הַפֶּסַח נֶאֱכָל בְּטִמְאַתָּה?' בְּזִמְן שֶׁבֵּא מִתְחַלְתּוֹ בְּטִמְאַתָּה. שְׁחַטּוּ בְּטַהֲרָה, וְאַחַר כֵּן נִטְמָאוּ הַבְּעָלִים – יוֹרֵק הַדָּם

בְּתֵהָרָה, וְאֵל יֵאָכֵל הַבָּשָׂר בְּטְמֵאָה. הָרִי שֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל טְמֵאִין, וְכֹהֲנִים וְכָלֵי שְׂרֵת טְהוֹרִין, אִו שֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל טְהוֹרִין, וְכֹהֲנִים וְכָלֵי שְׂרֵת טְמֵאִין. וְאֶפְלוּ יִשְׂרָאֵל וְכֹהֲנִים טְהוֹרִין, וְכָלֵי שְׂרֵת טְמֵאִין – יַעֲשׂוּ בְּטְמֵאָה, שְׂאִין קָרְבָן צְבוֹר חֲלוּק.

ב. הַצְּבוֹר וְהַכֹּהֲנִים טְהוֹרִין, וְכָלֵי שְׂרֵת טְמֵאִין – עוֹשִׂין אוֹתוֹ בְּטְמֵאָה. אֵימָתִי פָּסַח בָּא בְּטְמֵאָה? בְּזִמְנָא שֶׁרְבוּ שָׁל צְבוֹר טְמֵאִין, הָיוּ חֲצִין טְהוֹרִין וְחֲצִין טְמֵאִין – הַטְּהוֹרִין עוֹשִׂין אֶת הַרְאֵשׁוֹן וְהַטְּמֵאִין עוֹשִׂין אֶת הַשֵּׁנִי. הֵיחִיד מְכַרְיַע אֶת הַפֶּסַח לַעֲשׂוֹתוֹ בְּטְמֵאָה – דְּבָרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן מִתְתִּיָה אֹמֵר: אֵין הֵיחִיד מְכַרְיַע אֶת הַפֶּסַח לַעֲשׂוֹתוֹ בְּטְמֵאָה, שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים י"ז, ה'): "לֹא תוּכַל לְזַבַּח אֶת הַפֶּסַח בְּאֶחָד שְׂעָרֶיךָ". רַבִּי שְׁמַעוֹן אֹמֵר: אֶפִּילוּ שִׁבְט אֶחָד טְמֵא, וְשָׂאֵר כָּל הַשִּׁבְטִים טְהוֹרִין. הַטְּהוֹרִין עוֹשִׂין לְעֶצְמוֹן וְהַטְּמֵאִין עוֹשִׂין לְעֶצְמוֹן. אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוּדָה: אֵין חוֹלְקִין אֶת הַצְּבוֹר, אֶלְאִ: אוּ בְּלוּ עוֹשִׂין בְּתֵהָרָה, אוּ בְּלוּ עוֹשִׂין בְּטְמֵאָה.

ג. רבי יהושע אומר: כל הזבחים שבתורה שנשתייר מהן כזית בשר או כזית חלב – זרק את הדם. חצי זית בשר וחצי זית חלב – אין זרק את הדם. ובעולה, חצי זית בשר וחצי זית חלב – זרק את הדם עליה, מפני שפלה כליל. ובמנחה, אפלו פלה קימת – לא יזרק. ובפסח, אם יש כזית לכל אחד ואחד – הרי זה זרק. ואם לאו – לא יזרק.

ד. רבי יהושע אומר: כל הזבחים שבתורה שנשטמא הבשר, וחלבים קימין – זרק את הדם על החלבים. נטמאו החלבים והבשר קימין – זרק את הדם על הבשר. אבל פסח אינו כן, אף על פי שנשטמא בשר וחלבין קימין – אין זרק את הדם על החלבים, שלא בא מתחלתו אלא לאכילה. נטמאו חלבים והבשר קימין, אם יש כזית לכל אחד ואחד – יזרק, ואם לאו – לא יזרק.

ה. כל קרבנות צבור ותיחיד – הציץ מרצה על טמאת הדם, ועל טמאת הגוף, חוץ מנזיר ועושה פסח, שהציץ מרצה על טמאת הדם, ואין מרצה על טמאת הגוף. ואם נטמא טמאת

התהום – הרי זה מרצה. ביצד? הנה הולך לשחוט את פסחו, ואמרו לו: 'מת הנה עמך בבית שנכנסת בו, או תחת אבן שישבת עליה, ונדע לו, בין משעשה פסחו ובין עד שלא עשה פסחו – צריך לעשות פסח שני. אבל אם אמרו לו: 'קבר התהום הנה עמך בבית שנכנסת בו, או: 'תחת האבן שישבת עליה, ונדע לו עד שלא עשה את פסחו – צריך לעשות פסח שני. משהביא פסחו – אינו צריך לעשות פסח שני. וכן נזיר שהיה הולך להביא קרבנותיו, ואמרו לו: 'מת הנה עמך בבית שנכנסת בו, או: 'תחת אבן שישבת עליה, ונדע לו, בין משהביא קרבנותיו בין עד שלא הביא קרבנותיו – צריך להביא קרבן טמאה. אבל אם אמרו לו: 'קבר התהום הנה עמך בבית שנכנסת לו, או 'תחת אבן שישבת עליה, ונדע לו עד שלא הביא קרבנותיו – צריך להביא קרבן טמאה. משהביא קרבנותיו – אין צריך להביא קרבן טמאה.

ו. שחטו ונדע עד שלא משכו בעלים את ידיהם, או שמתו או שנמטאו – ישרף מיד. רבי ישמעאל בן רבי יוחנן בן ברוקה אומר: אם יש שהות כדי שידע – ישרף מיד, ואם לאו –

תַּעֲבֹר צוֹרְתוֹ וַיֵּצֵא לְבֵית הַשְּׂרָפָה. זֶה הַקֶּלֶל: אֲרַע פְּסוּל בְּגוֹפוֹ
– יִשְׂרָף מִיָּד, בְּדָם אֹו בְּכַעֲלִים – תַּעֲבֹר צוֹרְתוֹ וַיֵּצֵא לְבֵית
הַשְּׂרָפָה.

ז. אֲכַל הַשְּׂוֹרֵף בְּעֲצָמוֹת, וְהִמְחִתָּהּ בְּגִידִים, וּבְקַרְנִים, וּבְטֹלְפָיִם
– אֵינִי עוֹבֵר בְּלֹא תַעֲשֶׂה. הַעֲצָמוֹת וְהַגִּידִין הָרַפִּים – הֲרִי הֵן
בְּבִשָּׁר לְכֹל דָּבָר. הַשְּׂוֹבֵר אֶת הָעֵצִים בְּפֶסַח טָהוֹר – הֲרִי זֶה
לוֹקָה אַרְבָּעִים. וּפֶסַח עֲצָמוֹ כָּשֶׁר, וַיֵּצֵא בּוֹ יָדֵי הוֹכָתוֹ בְּפֶסַח.
פֶּסַח כָּשֶׁר – חֵיבִין עָלָיו מִשּׁוּם שְׁבִירַת עֵצִים. פֶּסַח פְּסוּל – אֵין
חֵיבִין עָלָיו מִשּׁוּם שְׁבִירַת עֵצִים. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אָמַר:
הֵיטָה לוֹ שְׁעַת הַכֶּשֶׁר וְנִפְסַל – חֵיבִין עָלָיו מִשּׁוּם שְׁבִירַת עֵצִים,
לֹא הֵיטָה לוֹ שְׁעַת הַכֶּשֶׁר וְנִפְסַל – אֵין חֵיבִין עָלָיו מִשּׁוּם
שְׁבִירַת עֵצִים. רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר: אַף עַל פִּי שֶׁהֵיטָה לוֹ שְׁעַת
הַכֶּשֶׁר וְנִפְסַל – אֵין חֵיבִין עָלָיו מִשּׁוּם שְׁבִירַת הָעֵצִים. רַבִּי
יִשְׁמַעְיָאל בֶּן יוֹחָנָן בֶּן בְּרוּקָה אָמַר: אֲפִילוֹ לֹא נִפְסַל בּוֹ
אֲלֹא אֶבֶר אֶחָד בְּלֶבֶד – אֵין חֵיבִין עָלָיו מִשּׁוּם שְׁבִירַת עֵצִים.

ח. השוֹבֵר אֶת הָעֲצָמוֹת לְאָכּוֹל בְּזֵית מֶחֱ, מִן הַמֶּחֱ שֶׁפָּרֵאשׁ וְשֶׁבְקוּלְיָא – אֵינּוּ עוֹבֵר בְּלֹא תַעֲשֶׂה. וְהַמֶּחֱ עֲצָמוּ – כְּשֶׁר, וְיוֹצֵא בּוֹ יְדֵי חוֹבְתּוֹ בְּפִסְחָהּ, וְחִיבִין עָלָיו מִשׁוּם פְּגוּל, מִשׁוּם נוֹתֵר, וּמִשׁוּם טָמֵא, וּמִטָּמֵא כְּזֵית בְּמִשְׁאָה וּכְעֵדֶשֶׁה בְּמִנְעֵ. כְּלָלוּ שֶׁל דְּבָר: הַמֶּחֱ, הֲרִי הוּא כְּשֶׁר לְכָל דְּבָר! אֲכַל מִפְּנֵי כְּזֵית, נָא וּמְבַשֵּׁל עַד שֶׁלֹּא חֲשָׁבָה – הֲרִי זֶה פְּטוּר. מִשְׁחֲשָׁבָה – הֲרִי זֶה חַיֵּב. כְּזֵית צְלִי עַד שֶׁלֹּא חֲשָׁבָה – פְּטוּר. וּמִשְׁחֲשָׁבָה – הֲרִי זֶה חַיֵּב.

ט. הַמוֹצֵיא כְּזֵית בְּשֶׁר מִבֵּית לְבֵית, וּמִחֲבוּרָה לְחֲבוּרָה בְּשַׁעַת אֲכִילָהּ, אֵף עַל פִּי שְׁחוּא בְּלֹא תַעֲשֶׂה – הֲרִי זֶה טָהוּר. וְהָאוֹכֵל – הֲרִי זֶה בְּלֹא תַעֲשֶׂה, שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת יב, מו): "לֹא תוֹצִיא מִן הַבַּיִת מִן הַבָּשָׂר הַיּוֹצֵה" וְגו', אֵף עַל פִּי שֶׁנֶּאֱמַר: "בַּבַּיִת אֶחָד יֵאָכֵל", אוֹכֵלִין אוֹתוֹ בְּחֲצֵרוֹתֵיהֶן וּבְגִגוֹתֵיהֶן. מִה תִּלְמוּד לֹאמַר "בַּבַּיִת אֶחָד יֵאָכֵל"? בְּחֲבוּרָה אַחַת. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר: הֲרִי שְׁחִיבֵי יוֹשְׁבֵינָא וְאוֹכֵלִין, וְרֵאוּ נְחֹשׁ אוֹ עֶקֶרֶב – הֲרִי אֵלּוּ עוֹקְרִין אֶת פְּסַחֵיהֶן, וְאוֹכֵלִין אוֹתוֹ בְּמִקּוֹם אַחֵר, שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת יב, ז): "עַל הַבָּתִּים אֲשֶׁר יֵאָכֵלוּ אוֹתוֹ בְּהֵם", אִם כֵּן לָמָּה נֶאֱמַר "בַּבַּיִת

אָחַד יֵאָכֵל?" שְׁלֵא יִהְיֶה שְׁתֵּי חֲבוּרוֹת אוֹכְלוֹת זוֹ בְּנֶגֶד זוֹ.
בְּשֶׁהִיא שׁוֹמֵשׁ עוֹמֵד לְמוֹזַג – קוֹפֵץ אֶת פִּיּוֹ, וּמְחַזֵּר אֶת פְּנֵיו,
וְלוֹעֵם עַד שֶׁמִּגִּיעַ אֶצֶל חֲבוּרָתוֹ וּבוֹלֵעַ, בְּיַד שְׁלֵא יִרְאֶה אוֹכֵל
מִשְׁנֵי פְּסָחִים. אִם אֵין שֵׁם אֵלֶּא חֲבוּרָה אַחַת – אוֹכֵל בְּכָל
חֲבִית בָּלוּ, וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ.

יוֹם שְׁלוּשִׁי, יוֹם תְּשׁוּבָה

פָּרֵק שְׁבִיעִי

א. אַרְבָּעָה עָשָׂר שָׁחַל לְהִיּוֹת בְּעֶרֶב שַׁבַּת – מִשְׁלֵשְׁלוֹן אֶת
הַפֶּסַח לְתַנּוּר עִם חֲשֻׁבָה, וְעוֹשִׂין לוֹ לְמוֹדֵינָ¹, וְנוֹתְנִין עָלָיו
מִעֶרֶב שַׁבַּת, וְנוֹתְנִין עַל גִּבּוֹ פֶּסוּי וְנוֹטְלוֹ בְּשַׁבַּת, וּבְלֶבֶד שְׁלֵא
יִחְזֹר. וְאִם הִחְזִיר – הָרִי זֶה חַיֵּב, מִפְּנֵי שֶׁבֵּא לְיַד מְרוּחַ,
וְהִמְמָרַח בְּשַׁבַּת – הָרִי זֶה חַיֵּב חֲטָאת. מְבַקְרוּ וְעוֹדְדוּ בְּתַנּוּר.

¹ נְכָרִים.

אם נצלה – נוטלו, ואם לאו, ממתין לו עד שיצלה. נצלה
החיצון ולא נצלה הפנימי – קולף ואוכל עד שמוגיע ל'נא':

ב. הפסח מחזירין אותו שלם, ואין מחזירין אותו התיבות;
דברי רבי יהודה. רבי יוסי אומר: בשבת, בין כף ובין כף
אסור, וביום-טוב בין כף ובין כף מותר. אמר רבי אלעזר ברבי
שמעון: לא נחלקו בית שמאי ובית הלל על הפסח שמחזירין
אותו שלם ואין מחזירין אותו התיבות, על מה נחלקו? על
האברים, שבית שמאי אומרים: אין מחזירין. ובית הלל
אומרים: מחזירין:

ג. יתום שישחטו עליו אפטרופסין – יאכל, ובמקום שהוא
רוצה. המנה על אחד מהן – אוכל במקום שהמנה. המנה על
שני פסחים – יאכל מאיזה מהן שירצה ראשון. רבי שמעון
אומר: לעולם ממנין על הפסח, עד שישחט, ומושבין ידיהן
מפניו עד שיזרק עליו את הדם:

ד. לא ישחט אדם את הפסח על ידי בנו ובתו הגדולים, ועל
ידי עבדו ושפחתו העברים, ועל ידי אשתו אלא מדעתו. אכל

שׁוֹחֵט הוּא עַל יְדֵי בְּנוֹ וּבְתוֹ הַקְּטָנִים וְעַל יְדֵי עַבְדּוֹ וְשִׁפְחָתוֹ
הַכְּנַעֲנִים, בֵּין מִדְּעָתָן וּבֵין שְׁלֵא מִדְּעָתָן. וּכְלָן שִׁשְׁחָטוּ לְעֶצְמוֹ
וְשִׁחַט רֶבֶן עָלֵיהֶן – יוֹצֵאִין בְּשַׁל רֶבֶן, וְאִין יוֹצֵאִין בְּשַׁל עֶצְמוֹ,
חוּץ מִן הָאִשָּׁה שְׁיֻכּוּלָה לְמַחֹת. עֶבֶד עֲבָרִי, וּמִי שִׁחְצִיו עֶבֶד
וְחֻצִיו בֶּן חוֹרִין – אוֹכְלִין מִשָּׁל עֶצְמוֹ. עֶבֶד שֶׁל שְׁנֵי שְׁתַּפְּיִין –
אוֹכֵל מִשָּׁל שְׁנֵיהֶן. הַמְּנָה עַל אֶחָד מֵהֶן – אוֹכֵל מִמְּקוֹם
שֶׁהַמְּנָה. הַמְּנָה עַל שְׁנֵי פְּסָחִים – אוֹכֵל מֵאִיזָה מֵהֶן שֶׁנִּשְׁחַט
רֵאשׁוֹן. וְאִם שִׁחַט שְׁנֵיהֶם בְּאֶחָד – אוֹכֵל מִשָּׁל שְׁנֵיהֶם. שִׁכַּח
רְבוֹ מַה אָמַר לוֹ – שְׁנֵיהֶם יוֹצֵאוּ לְבֵית הַשְּׂרָפָה, וְצָרִיכִין לַעֲשׂוֹת
פֶּסַח שְׁנֵי. רַבִּי נֶתָן אוֹמֵר: אִין צָרִיכִין לַעֲשׂוֹת פֶּסַח שְׁנֵי, שֶׁכֶּבֶר
נִזְרַק הַדָּם עָלֵיהֶן:

ה. בְּנֵי חֲבוּרָה שֶׁנִּמְנְנוּ עַל הַפֶּסַח, אִם יֵשׁ כַּזֵּית לְכָל אֶחָד וְאֶחָד –
יֹאכְלוּ, וְאִם לָאוּ – לֹא יֹאכְלוּ. נִמְנְנוּ עָלֵינוּ זֶה אַחַר זֶה, הִרְאִישׁוֹנִים
שְׁיֵשׁ לָהֶם – יֹאכְלוּ, וְהָאַחֲרוֹנִים – לֹא יֹאכְלוּ, וְצָרִיכִין לַעֲשׂוֹת
פֶּסַח שְׁנֵי; דְּבָרֵי רַבִּי. רַבִּי נֶתָן אוֹמֵר: אִין צָרִיכִין לַעֲשׂוֹת פֶּסַח
שְׁנֵי, שֶׁכֶּבֶר נִזְרַק עָלֵיהֶן הַדָּם. בְּנֵי חֲבוּרָה שֶׁרְצוּ לְמַנּוֹת אַחֲרֵים
לְפִסְחֵיהֶן – הִרְשׁוֹת בִּידוֹן, רְצוּ לְהַפְּשֵׁף וּלְהַפְּנוֹת אַחֲרֵים עַל

פסקין - הרשות בידם, רצה להמשיך ולהמנות אחרים על חלקו - הרשות בידו, לעולם נמשכין והולכין, ובלבד שנשתיר אחד מחבורה ראשונה; דברי רבי יהודה. רבי יוסי אומר: בין מחבורה ראשונה בין מחבורה אחרונה, ובלבד שלא יניחו את פסחו כמות שהוא. בני חבורה שרצו להמנות אחרים על חלקו - הרשות בידם, והמעות חלין. רצו להמשיך, להמנות אחרים על חלקו - הרשות בידם, והמעות חלין:

ו. הממנה אחרים על חלקו - הרשות בידו, המעות חלין. רצה להמשיך להמנות אחרים על חלקו - הרשות בידו, המעות חלין. הממנה אחרים על חגיגתו - המעות חלין, רצה להמשיך ולמנות אחרים על חגיגתו - המעות חלין:

ז. המוכר עולתו ושלמיו - לא עשה בלום. והמעות כל שהן - יפלו לנדבה, ואין צריך לומר בהטאת ואשם. בני חבורה שמתו מקצתן או שנממאו מקצתן - השאר אוכלין ואין חוששין. בני חבורה שהיה אחד בהן שהיו ידיו של אחד מהם יפות, רשאים לומר לו: 'טול חלקך וצא', ולא מפני שהוא פסח,

אֵלֶּא אֲפֵלוּ חֲמִשָּׁה וְעָשׂוּ סִבְלַת, רִשָּׁאִין לֹאמַר לוֹ: 'טוֹל חֶלְקֶךָ וְיָצָא לְךָ'. רָצוּ לַעֲשׂוֹת עִמּוֹ טוֹבָה – בָּא וְאוֹכֵל עִמָּהֶם. מְצוּרָע – מִסְגָּר שׁוֹחֲטִין עָלָיו בְּשָׁבִיעִי. מַחֲלָט – שׁוֹחֲטִין עָלָיו בְּשָׁמִינִי. יוֹלֶדֶת – שׁוֹחֲטִין עָלֶיהָ בְּיוֹם אַרְבָּעִים לְזָכַר בְּיוֹם שְׁמוֹנִים לְנִקְבָּתָהּ. וְכֵלֶן שְׁנַמְמָאוּ, בֵּין לַפְּנֵי זְרִיקַת דָּמִים בֵּין לְאַחַר זְרִיקַת דָּמִים – הָרִי הֵן בְּמִפְקַח אֶת הַגֹּל, וְצָרִיכִין לַעֲשׂוֹת פֶּסַח שְׁנִי. רַבִּי שְׁמַעוֹן בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוּקָה אָמַר: מִפְקַח בְּגַל עֵתִים פְּטוֹר עֵתִים חַיִּב, בֵּיצֵד? גַּל עָגוּל וְנִמְצָא טְמֵאָה תִּחְתְּיוּ – חַיִּב. גַּל אֲרוּךְ וְנִמְצָא טְמֵאָה תִּחְתְּיוּ – פְּטוֹר:

ה. הִיָּה טְמֵא בְּשַׁעַת שְׁחִיטָה וְטָהוֹר בְּשַׁעַת זְרִיקָה, טָהוֹר בְּשַׁעַת שְׁחִיטָה וְטָמֵא בְּשַׁעַת זְרִיקָה – הָרִי זֶה אֵינּוּ אוֹכֵל, וְצָרִיךְ לַעֲשׂוֹת פֶּסַח שְׁנִי. חוֹלָה בְּשַׁעַת שְׁחִיטָה, וְאֵינּוּ יָכוֹל לֶאֱכֹל כְּזֵית, חָלִים בְּשַׁעַת זְרִיקָה וְיָכוֹל לֹאכֵל כְּזֵית. חָלִים בְּשַׁעַת שְׁחִיטָה וְיָכוֹל לֶאֱכֹל כְּזֵית, וְחוֹלָה בְּשַׁעַת זְרִיקָה וְאֵינּוּ יָכוֹל לֶאֱכֹל כְּזֵית – הָרִי זֶה אֵינּוּ אוֹכֵל, וְצָרִיךְ לַעֲשׂוֹת פֶּסַח שְׁנִי, לְעוֹלָם אֵינּוּ יוֹצֵא יָדֵי חוּבְתוֹ עַד שִׁיָּהֵא חָלִים בְּשַׁעַת שְׁחִיטָה, וּבְשַׁעַת זְרִיקָה. וְכֵלֶן, סֶפֶק גִּזְרָק עָלֵיהֶם דָּם סֶפֶק לֹא גִזְרָק עָלֵיהֶן דָּם.

סֶפֶק יש ביה כְּבִית לְכָל אֶחָד וְאֶחָד סֶפֶק אִין בּוּ, סֶפֶק טְמֵאִין סֶפֶק
 טְהוּרִין – פְּטוּרִין מִלְעֲשׂוֹת פֶּסַח שְׁנִי. זֶה הַכֶּלֶל, כָּל הַסִּפְקוֹת
 פְּטוּרִין מִלְעֲשׂוֹת פֶּסַח שְׁנִי. רַבִּי יוֹסִי בֶן רַבִּי יְהוּדָה אָמַר:
 שׁוֹמֵרֵת יוֹם בְּנֶגֶד יוֹם שְׁנֹזֶרֶק עָלֶיהָ דָּם, וְאַחַר כֵּךְ רָאֲתָה – הָרִי
 זֶה אֵינָהּ אוֹכֵלֶת וּפְטוּרָה מִלְעֲשׂוֹת פֶּסַח שְׁנִי, שֶׁכֶּבֶר יִצְתָה
 בְּזַרְיקָה. אֲבָל עָרַל שְׁנֹזֶרֶק עָלָיו דָּם וְאַחַר כֵּךְ מָל – הָרִי זֶה אֵינּוּ
 אוֹכֵל, וְחַיֵּב לַעֲשׂוֹת פֶּסַח שְׁנִי:

ט. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר: לֹא נִחְלְקוּ בֵּית שְׁמַאי וּבֵית
 הֵלֵל עַל עָרַל יִשְׂרָאֵל שְׁטוֹבֵל וְאוֹכֵל אֶת פֶּסַחוֹ לְעֶרְב, עַל מַה
 נִחְלְקוּ? עַל עָרַל נִכְרִי, שֶׁבֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים: טוֹבֵל וְאוֹכֵל אֶת
 פֶּסַחוֹ לְעֶרְב. וּבֵית הֵלֵל אוֹמְרִים: הַפּוֹרֵשׁ מִן הָעֶרְלָה כְּפוֹרֵשׁ מִן
 הַקֶּבֶר. אֶחָד נִכְרִי שְׁמָל וְאֶחָד שִׁפְחָה שְׁטַבְּלָה. רַבִּי אֶלְיָעָזָר בַּר
 צְדוֹק אָמַר: אִיסְטְרִטְיוֹטוֹת הָיוּ שׁוֹמְרֵי צִירִין הָיוּ בִירוּשָׁלַיִם,
 שְׁטוֹבְלִין וְאוֹכְלִין פֶּסַחֵיהֶן לְעֶרְב:

י. בְּנֵי חֲבוּרָה שֶׁנִּטְמָא אֶחָד מֵהֶן, וְאִין יָדוּעַ אֵיזָה הוּא – צְרִיכִין
 לַעֲשׂוֹת פֶּסַח שְׁנִי. צְבוּר שֶׁנִּטְמָא אֶחָד מֵהֶן, וְאִין יָדוּעַ אֵיזוֹ הוּא,

עוֹשִׂין אוֹתוֹ בְּטַמְאָה. בְּנֵי חֲבוּרָה שֶׁחֲמַנָּה אֶחָד עִמָּהֶן, אֲפִלוּ מִן
הַצְּדָקָה - תָּרִי זֶה חוֹלֵק עִמָּהֶן בְּעוֹרוֹת. בְּנֵי חֲבוּרָה שֶׁטָּעוּ
וְאָכְלוּ פִּסְחֵיהֶן שֶׁל חֲבֵרֵיהֶם, אוֹמְרִים לָהֶם: 'אָכְלוּ אֶת שְׁלָנוּ
וְאָכְלוּ אֶת שְׁלָהֶם', וְנִמְצְאָת יִבְלֵת בְּעוֹרוֹ שֶׁל אֶחָד מֵהֶן -
צָרִיכִין לַעֲשׂוֹת פֶּסַח שְׁנִי, עָשׂוּ פֶּסַח שְׁנִי וְטָעוּ וְאָכְלוּ אֶת
פִּסְחֵיהֶן שֶׁל חֲבֵרֵיהֶן, אוֹמְרִין לָהֶם: 'אָכְלוּ אֶת שְׁלָנוּ, אָכְלוּ אֶת
שְׁלָהֶן, וְנִמְצְאָ יִבְלֵת בְּעוֹרוֹ שֶׁל אֶחָד מֵהֶן - צָרִיכִין לַעֲשׂוֹת
פֶּסַח שְׁנִי. נִמְצְאוּ אוֹכְלֵי אֲרֻבָּעָה פִּסְחִים וַיְדִי הוֹכַתָּן לֹא יֵצְאוּ.
חֲמִשׁ חֲבוּרוֹת שֶׁנִּתְעַרְבוּ פִּסְחֵיהֶן, וְנִמְצְאָ יִבְלֵת בְּעוֹרוֹ שֶׁל אֶחָד
מֵהֶן - צָרִיכִין לַעֲשׂוֹת פֶּסַח שְׁנִי:

יוֹם רְבִיעִי, יַד תְּשׁוּרִי

פֶּרֶק שְׁמִינִי

א. אלו שעושים את השני: הזבים, והזבות, והמצרעין, ונדות, ובוועלי נדות, היולדות, השוגגין, והאנוסין, והמוזדין, והטמא, ומי שהיה בדרך רחוקה. אם בן, לפה נאמר (במדבר ט, י): "טמא או שהיה בדרך רחוקה?" – שבא הכתוב לפטרו מן הפרת. רבי עקיבה אומר: נאמר: "טמא נפש", ונאמר: "בדרך רחוקה", מה טמא שספק בידו לעשות ואינו עושה, אף דרך רחוקה שספק בידו לעשות ואינו עושה. רבי אליעזר אומר: נאמר 'רחוק מקום' במעשר, ונאמר 'רחוק מקום' בפסח, מה 'רחוק מקום' האמור במעשר – חוץ למקום אכילתו, אף 'רחוק מקום' האמור בפסח – חוץ למקום אכילתו. רבי יוסי בן רבי יהודה אומר: חוץ למקום עשיתו. אמר רבי יוסי: לפיכך נקוד על ה', לומר, לא מפני שהיא רחוקה ודאי, אלא מאסקופת העזרה ולחוץ. רבי יוסי הגלילי אומר: "דרך רחוקה" – שומע אני מהלך יום אחד, או מהלך שני ימים, או שלשה ימים, כשהוא אומר: "ובדרך לא היה", הוי: מאסקופת העזרה ולחוץ קרוי 'דרך'.

ב. גַּר שֶׁנִּתְגַּיֵּר בֵּין שְׁנֵי הַפְּסָחִים. וְכֵן קָטָן שֶׁהִגְדִּיל בֵּין שְׁנֵי פְּסָחִים – צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת פֶּסַח שְׁנִי; דְּבָרֵי רַבִּי. רַבִּי נִתֵּן אוֹמֵר: אִין צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת פֶּסַח שְׁנִי, שְׁכֹבֵר לֹא נִתְחַיֵּב בְּרֵאשׁוֹן. וְכֵן כְּשֶׁנִּתֵּן לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל לְבָנוֹת בֵּית הַבְּחִירָה, הִיחִיד עוֹשֶׂה פֶּסַח שְׁנִי, וְאִין הִצְבּוֹר עוֹשִׂין פֶּסַח שְׁנִי. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אַף הִצְבּוֹר עוֹשִׂין פֶּסַח שְׁנִי, שְׁכֵן מְצִינּוּ בְּחֻזְקָה שְׁעִישָׁה אֶת הִצְבּוֹר לַעֲשׂוֹת פֶּסַח שְׁנִי, שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרֵי הַיָּמִים – ב ל, יח): "כִּי מִרְבִּית הָעַם רַבַּת מֵאֲפָרַיִם וּמִמְנַשֶּׁה וּישְׁכֹּר וּזְבֻלוֹן לֹא הִפְתָּרוּ" וְגו'. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר: לֹא מִפְּנֵי שְׁעִישָׁה לַצְּבּוֹר לַעֲשׂוֹת פֶּסַח שְׁנִי, אֲלֵא מִפְּנֵי שְׁעֵבֵר נִסָּן בְּנִיסָן, שְׂאִין מְעַבְרִין אֲלֵא אֲדָר. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר מִשּׁוֹם רַבִּי שְׁמַעוֹן: אַף מִפְּנֵי שְׁעִישָׁה לַצְּבּוֹר לַעֲשׂוֹת פֶּסַח שְׁנִי. אִין עוֹשִׂין חֲבוּרָה שֶׁל נָשִׁים וְעַבְדִּים וְקַטְנִים – שְׁלֹא לְהִרְבּוֹת אֶת הַתְּפִלָּה.

ג. אֵלּוּ דְּבָרִים שְׁבִין רֵאשׁוֹן לְשְׁנֵי הָרֵאשׁוֹן בְּשָׁלֹשׁ פְּתוֹת וְאִין הַשְּׁנִי בְּשָׁלֹשׁ פְּתוֹת. הָרֵאשׁוֹן דּוּחָה אֶת הַטְּמֵאָה, וְאִין הַשְּׁנִי דּוּחָה אֶת הַטְּמֵאָה. הָרֵאשׁוֹן חִיבִין עָלָיו פְּרַת, וְהַשְּׁנִי אִין חִיבִין עָלָיו פְּרַת; דְּבָרֵי רַבִּי נִתֵּן. רַבִּי אוֹמֵר: אַף הַשְּׁנִי חִיבִין עָלָיו

פֶּרֶת. רַבִּי חֲנִינְיָה בֶּן עֲקִיבָא אוֹמֵר: אִם עָשׂוּ אֶת הַשְּׁנִי – אֵין חֵיבִין פֶּרֶת עַל הָרֵאשׁוֹן, לֹא עָשׂוּ אֶת הַשְּׁנִי – חֵיבִין פֶּרֶת עַל הָרֵאשׁוֹן. הָרֵאשׁוֹן טָעוֹן חֲנִינְיָה, וְאֵין הַשְּׁנִי טָעוֹן חֲנִינְיָה. הָרֵאשׁוֹן נוֹחֵג כָּל שַׁבָּעָה, וְהַשְּׁנִי יוֹם אֶחָד.

ד. אֵלּוּ דְבָרִים שְׁשׁוּה בְּהֵן הָרֵאשׁוֹן לַשְּׁנִי: הָרֵאשׁוֹן נֹאמֵר בּוּ (שְׁמוֹת יב, ה): "שָׁה תָּמִים זָכַר בֶּן שָׁנָה", וְהַשְּׁנִי פִּיּוּצָא בּוּ. הָרֵאשׁוֹן נֹאמֵר בּוּ: (שָׁם יב, ט): "אֵל תֹּאכְלוּ מִמֶּנּוּ גָּא וּבָשָׁל", וְהַשְּׁנִי פִּיּוּצָא בּוּ. הָרֵאשׁוֹן דּוּחָה אֶת הַשֶּׁבֶת, וְהַשְּׁנִי דּוּחָה אֶת הַשֶּׁבֶת. הָרֵאשׁוֹן דּוּחָה אֶת הַטְּמֵאָה, וְהַשְּׁנִי דּוּחָה אֶת הַטְּמֵאָה. הָרֵאשׁוֹן טָעוֹן לִינָה, וְהַשְּׁנִי טָעוֹן לִינָה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אֵין הַשְּׁנִי טָעוֹן לִינָה, אֵלּא פִּיּוּצָא הוּא עוֹשֶׂה? נִכְנָס וְשׁוּחֵט אֶת פֶּסְחוֹ בְּעֶזְרָה, וְיּוּצָא וּמִסְפִּיד אֶת אָבִיו בְּבֵית פְּגִי.

ה. בְּזִמְן שֶׁהַפֶּסַח נֹאכַל בְּטְמֵאָה: טְמֵא מֵת נִכְנָס לְעֶזְרָה וְאוֹכְלוּ, זָבִים וְזִבּוֹת נְדוּת וְיּוֹלְדוֹת – הָרִי אֵלּוּ לֹא יִכְנָסוּ, וְאִם נִכְנָסוּ – הָרִי אֵלּוּ חֵיבִין. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: אִם נִכְנָסוּ – הָרִי אֵלּוּ פְּטוּרִין, שֶׁנֹּאמֵר (בַּמִּדְבָּר ה, ב): "וַיִּשְׁלַחוּ מִן הַפְּחָנָה כָּל צְרוּעַ וְכָל

זב" וְגו'; בְּשָׁעָה שְׁמַמָּא נֶפֶשׁ חַיֵּב - זְבִין וּמְצַרְעִין חַיֵּבִין,
בְּשָׁעָה שְׂאִין טָמֵא נֶפֶשׁ חַיֵּב - אִין זְבִין וּמְצַרְעִין חַיֵּבִין. בְּזִמְזוּן
שֶׁהַפֶּסַח בָּא בְּטָמְאָה - טָמֵא מֵת נִכְנָס לְעִזְרָה, וְשׁוֹחֵט. זְבִים,
וְנֻבּוֹת, נְדוּת, וְיוֹלְדוֹת - תְּרֵי אֵלּוּ לֹא יִשְׁחָטוּ. וְאִם שְׁחָטוּ - תְּרֵי
אֵלּוּ חַיֵּבִין. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: אִם שְׁחָטוּ -
תְּרֵי אֵלּוּ פְטוּרִין, שְׁנַאָמַר (וַיִּקְרָא ז, ט): "כָּל טָהוֹר יֹאכַל בֶּשֶׂר
וְהַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר תֹּאכַל בֶּשֶׂר מִזֶּבַח הַשְּׁלָמִים אֲשֶׁר לַה'" וְגו';
הַנִּשְׁחָט לְפָהוּרִין - חַיֵּבִין עָלָיו מִשּׁוּם טָמְאָה, הַנִּשְׁחָט לְטָמְאִים
- אִין חַיֵּבִין עָלָיו מִשּׁוּם טָמְאָה.

ו. פֶּסַח רֵאשׁוֹן - שׁוֹחֲטִין עַל הָאִשָּׁה בְּפָנֶי עֲצֻמָּה. וּבִשְׁנֵי -
עוֹשִׂין אוֹתָהּ טְפִלָּה לְאַחֲרִים; דְּבַרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר:
פֶּסַח שְׁנֵי שׁוֹחֲטִין עַל הָאִשָּׁה בְּפָנֶי עֲצֻמָּה, וְאִין צְרִיךְ לוֹמַר פֶּסַח
רֵאשׁוֹן. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר: אִשָּׁה - בְּרֵאשׁוֹן עוֹשִׂין אוֹתָהּ טְפִלָּה
לְאַחֲרִים. בִּשְׁנֵי - אִין עוֹשִׂין אוֹתָהּ טְפִלָּה לְאַחֲרִים, בִּשְׁנֵי אִין
שׁוֹחֲטִין עָלֶיהָ כָּל עֶקֶר. אָמְרוּ לוֹ: מַעֲשֵׂה בְיוֹסֵף הִכְתִּין שְׁהַעֲלָה
אֵת בְּנֵי בֵיתוֹ לַעֲשׂוֹת פֶּסַח שְׁנֵי וְהַחֲזִירוּהָ, שְׁמַא יִקְבַּע הַדְּבָר

חובת. אָמַר לוֹ: לֹא שָׁמָא יִקְבַּע תְּדַבֵּר חוֹבָה, אֵלֶּא שְׂאִין
הַאֲשָׁה עוֹשָׂה פֶּסַח שְׂנִי.

ז. אֵלּוּ דְבָרִים שְׂבִין פֶּסַח מִצְרִים לְפֶסַח דּוֹרוֹת, פֶּסַח מִצְרִים –
מִקְחוֹ מִבְּעָשׂוֹר, שְׁחִיטָתוֹ בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר, אִין תִּיבִין עָלְיוּ פֶּרֶת.
וּפֶסַח דּוֹרוֹת – תִּיבִין עָלְיוּ פֶּרֶת. פֶּסַח מִצְרִים – לֹא נִהְגּוּ בּוֹ
דְקִין, וְתַבְלוּלִין, אֶתְנַן וּמְחִיר, מַה שְׂאִין בֵּן בְּפֶסַח דּוֹרוֹת. פֶּסַח
מִצְרִים נְאֻמַר בּוֹ (שְׁמוֹת יב, ד): "וְלָקַח הוּא וּשְׂכֵנּוֹ", מַה שְׂאִין בֵּן
בְּפֶסַח דּוֹרוֹת. רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר: אֹמֵר אֲנִי, אֵף בְּפֶסַח דּוֹרוֹת
בֵּן, וְכָל בֶּן לְמָה? בְּדֵי שְׁלֵא יִנְיַח אָדָם שְׂכֵנּוֹ הַקְּרוֹב אֵל בֵּיתוֹ,
וַיֵּלֶךְ וַיַּעֲשֶׂה אֶת פֶּסַחוֹ אֵצֶל חֲבֵרוֹ, לְקַיֵּם מַה שְׁנֵאָמַר (מִשְׁלֵי כו, ט):
"טוֹב שֶׁבֵן קְרוֹב מֵאֵח רְחוֹק". פֶּסַח מִצְרִים – לֹא הָיָה טְעוּן
דְמִים וְחֻלְכִים לְגַבֵּי מוֹזְבַח, מַה שְׂאִין בֵּן בְּפֶסַח דּוֹרוֹת. פֶּסַח
מִצְרִים – נְאֻמַר בּוֹ (שְׁמוֹת יב, כב): "וְהִנְעַתֶּם אֵל הַמִּשְׁקוֹף וְאֵל
שְׁתֵּי הַמְּזוֹזוֹת", מַה שְׂאִין בֵּן בְּפֶסַח דּוֹרוֹת. פֶּסַח מִצְרִים נְאֻמַר
בּוֹ (שְׁמוֹת יב, כב): "וְאַתֶּם לֹא תִצְאוּ אִישׁ מִפֶּתַח בֵּיתוֹ עַד בֶּקֶר",
מַה שְׂאִין בֵּן בְּפֶסַח דּוֹרוֹת. פֶּסַח מִצְרִים – כָּל אֶחָד וְאֶחָד שׁוֹחֵט
בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ, פֶּסַח דּוֹרוֹת – כָּל יִשְׂרָאֵל שׁוֹחֲטִין בְּמָקוֹם אֶחָד.

פֶּסַח מִצְרַיִם - מָקוֹם אֲכִילָה שֶׁם הִיָּתְהָ לִינָה, פֶּסַח דּוֹרוֹת -
אוֹכְלֵי בְּמָקוֹם אֶחָד וְלִנְיָן בְּמָקוֹם אֲחֵר. אֶחָד פֶּסַח מִצְרַיִם וְאֶחָד
פֶּסַח דּוֹרוֹת, מִי שֶׁהָיוּ לוֹ עֲבָדִים שְׂלָא מָלוּ, וּשְׁפָחוֹת שְׂלָא טָבְלוּ
- מְעַבְבֵּין אוֹתוֹ מְלֹאָכֵל בַּפֶּסַח. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר:
אוֹמֵר אֲנִי, בַּפֶּסַח מִצְרַיִם הַפְּתוּב מְדַבֵּר.

ח. אֵלּוּ דְבָרִים שְׁשֹׁה בָּהֶן פֶּסַח מִצְרַיִם לְפֶסַח דּוֹרוֹת: פֶּסַח
מִצְרַיִם בְּשִׁלְשׁ פְּתוֹת וּפֶסַח דּוֹרוֹת פִּיּוּצָא בּוֹ. פֶּסַח מִצְרַיִם
נֶאֱמַר בּוֹ (שְׁמוֹת יב, ה): "שֵׁת תָּמִים זָכַר בֶּן שָׁנָה", פֶּסַח דּוֹרוֹת
פִּיּוּצָא בּוֹ. פֶּסַח מִצְרַיִם נֶאֱמַר בּוֹ (שָׁם יב, י): "וְלֹא תוֹתִירוּ מִמֶּנּוּ
עַד בִּקְרָ", פֶּסַח דּוֹרוֹת פִּיּוּצָא בּוֹ. רַבִּי יוֹסִי הַגָּלִילִי אוֹמֵר: אוֹמֵר
אֲנִי, שְׂלָא נֶאֱמַר חֲמִיץ בְּמִצְרַיִם אֲלָא יוֹם אֶחָד, שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת יג,
ג): "לֹא יֵאָכֵל חֲמִיץ", וְנֶאֱמַר "הַיּוֹם אַתֶּם יּוֹצְאִים". פֶּסַח מִצְרַיִם
טְעוֹן שִׁיר, וּפֶסַח דּוֹרוֹת טְעוֹן שִׁיר.

יום חמישי, טו תשרי

פרק תשיעי

א. פסח שנתערב בחלזין - יקריב חלזין לשם פסח, ויהרי הן בשני זבחים שנתערבו. שנים שנתערבו פסחיהן - זה מושף לו אחד וזה מושף לו אחד, זה ממנה עמו אחד מן השוק וזה ממנה עמו אחד מן השוק, זה בא אצל זה וזה בא אצל זה. וכן הוא אומר: 'אם שלי הוא הפסח - ידי משוכות משלך ונמנית על שלי, ואם שלך הוא הפסח - ידי משוכות משלי ונמנית על שלך':

ב. שנים של שלשה שלשה, שלשה של ארבעה ארבעה, ארבעה של חמשה חמשה, חמשה של ששה ששה, ששה של שבעה שבעה, שבעה של שמונה שמונה, שמונה של תשעה תשעה, תשעה של עשרה עשרה - ממנין להן אחד מכל

חבורה וחבורה, ומחבורה אחרונה שנים מפרישין פסח אחד, ואומרין: 'כל שהוא שלו פסח זה - ידינו משוכות משלנו ונמנינו על שלו'. נמצא שלשה של שנים שנים, ארבעה של שלושה שלשה, חמשה של ארבעה ארבעה, ששה של חמשה חמשה, שבעה של ששה ששה, שמונה של שבעה שבעה, תשעה של שמונה שמונה, עשרה של תשעה תשעה, נמשכין להן אחד מכל חבורה וחבורה, ומפרישין פסח אחד, ואומרין: 'כל מי שהוא שלו פסח זה - ידינו משוכות משלנו ונמנינו על שלו', נמצאו אוחזין את הטפלה ומניחין את העקר. אמר להם ואמרו לו - אוכל שם הראשון, לא אמר להם ולא אמרו לו - אינן אחראין זה לזה. מכאן אמרו: יפה שתיקה לחכמים, קל וחמר לטפשים. וכן הוא אומר (משלי יז, כח): "גם אויל מתריש חכם יחשב", ואין צריך לומר חכם מתריש. "ואתם שפתיו נבון":

ג. נתערב בעולה - ירעו עד שיסתאבו, וימכרו ויביא בדמי היפה שבהן פסח, ובדמי היפה שבהן עולה. קרב פסחו - יביא בדמיו פסח אחר, קרב עולתו - יביא בדמיו עולה אחרת.

נתעֲרְבוּ בְתוֹדָה - יִרְעוּ עַד שְׂיִסְתָּאֲבוּ, וְיִמְכְרוּ, וְיָבִיא בְדָמֵי
הַיָּפֶה שְׂבָהֶן פֶּסַח, וּבְדָמֵי הַיָּפֶה שְׂבָהֶן תוֹדָה. קָרְבָּה פֶּסַח -
יָבִיא בְדָמָיו פֶּסַח אַחֵר. קָרְבָּה תוֹדָתוֹ - יָבִיא בְדָמָיו תוֹדָה
אַחֶרֶת. נְתַעֲרְבוּ בְחֻטָּאת - יִרְעוּ עַד שְׂיִסְתָּאֲבוּ, וְיִמְכְרוּ וְיָבִיא
בְדָמֵי הַיָּפֶה שְׂבָהֶן פֶּסַח, וּמִבֵּיא בְדָמֵי הַיָּפֶה שְׂבָהֶן חֻטָּאת. קָרַב
פֶּסַח - יָבִיא בְדָמָיו פֶּסַח אַחֵר, קָרְבָּה חֻטָּאתוֹ - יָבִיא בְדָמֶיהָ
חֻטָּאת אַחֶרֶת, נְתַעֲרַב בְּאֲשֶׁם - יִרְעוּ עַד שְׂיִסְתָּאֲבוּ, וְיִמְכְרוּ
וְיָבִיא בְדָמֵי יָפֶה שְׂבָהֶן פֶּסַח, וּבְדָמֵי יָפֶה שְׂבָהֶן אֲשֶׁם. קָרַב
פֶּסַחוֹ - יָבִיא בְדָמָיו פֶּסַח אַחֵר, קָרַב אֲשֶׁמוֹ - יָבִיא בְדָמָיו אֲשֶׁם
אַחֵר. נְתַעֲרְבוּ בְשִׁלְמִים - שְׁנִיחֵם יִרְעוּ עַד שְׂיִסְתָּאֲבוּ, וְיִמְכְרוּ,
וְיָבִיא בְדָמֵי הַיָּפֶה שְׂבָהֶן פֶּסַח, וְיָבִיא בְדָמֵי הַיָּפֶה שְׂבָהֶן
שִׁלְמִים. קָרַב פֶּסַחוֹ - יָבִיא בְדָמָיו פֶּסַח אַחֵר. קָרְבוּ שִׁלְמִים -
יָבִיא בְדָמָיו שִׁלְמִים אַחֵרִים. שִׁלְמִים שֶׁנְתַעֲרְבוּ בְשִׁלְמִים הַבָּאִים
מִחֻמַּת הַפֶּסַח - יִרְעוּ עַד שְׂיִסְתָּאֲבוּ, וְיִמְכְרוּ, וְיָבִיא בְדָמֵי הַיָּפֶה
שְׂבָהֶן שִׁלְמִים, וְיֵאָכְלוּ לְיוֹם וּלְיֹלָה עַד חֻצוֹת, וּבְדָמֵי הַיָּפֶה שְׂבָהֶן
שִׁלְמִים אַחֵרִים, וְיֵאָכְלוּ לְשְׁנֵי יָמִים וּלְיֹלָה אַחַד. בֶּן עֲזַאי אוֹמֵר:
שִׁלְמִים הַבָּאִין מִחֻמַּת פֶּסַח - תְּרֵי הֵן כַּפֶּסַח לְכָל דְּבָר, אֵלֶּא

שֶׁחַן נֶאֱכָלִין לְיוֹם וְלֵילָה. נִתְעַרְבוּ בְּכֹכֹר – שְׁנֵיהֶם יָרְעוּ עַד
שְׁיִסְתָּאֲבוּ, וַיֹּאכְלוּ בְּכֹכֹר. רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר: זֶה יִשְׁחַט לְשֵׁם
מָה שֶׁהוּא וְזֶה יִשְׁחַט לְשֵׁם מָה שֶׁהוּא, וּשְׁנֵיהֶם יֹאכְלוּ בְּפֶסַח
וְכַמְנוּיָיו שֶׁל פֶּסַח. נִתְעַרְבַּ בְּמַעֲשֵׂר – שְׁתֵּיהֶן יָרְעוּ עַד
שְׁיִסְתָּאֲבוּ, וַיֹּאכְלוּ בְּמַעֲשֵׂר. רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר: זֶה יִשְׁחַט לְשֵׁם
מָה שֶׁהוּא, וְזֶה יִשְׁחַט לְשֵׁם מָה שֶׁהוּא, וּשְׁנֵיהֶם יֹאכְלוּ בְּפֶסַח
וְכַמְנוּיָיו שֶׁל פֶּסַח. בְּכֹר וּמַעֲשֵׂר שֶׁנִּתְעַרְבוּ זֶה בְּזֶה – שְׁנֵיהֶם
יָרְעוּ עַד שְׁיִסְתָּאֲבוּ וְכוּ'. רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר: שְׁנֵיהֶם יִשְׁחַטוּ
בְּצִפּוֹן, זֶה יִשְׁחַט לְשֵׁם מָה שֶׁהוּא וְזֶה יִשְׁחַט לְשֵׁם מִי שֶׁהוּא,
וַיֹּאכְלוּ שְׁנֵיהֶם בְּאַחַד, מִפְּנֵי שְׁמַתַּן דְּמַיִם שְׁוֵת. וְכֵן הָיָה רַבִּי
שְׁמַעוֹן אָמַר, בְּאַשֶׁם שֶׁנִּתְעַרַב בְּשִׁלְמִים: – שְׁנֵיהֶם יִשְׁחַטוּ
בְּצִפּוֹן וַיֹּאכְלוּ בְּחֵמּוֹר שְׁבֻהָן, וְלֹא הוֹדוּ לוֹ חֲכָמִים, מִפְּנֵי שֶׁאִין
מְבִיאִין קֳדָשִׁים לְבֵית הַפְּסוּל. בְּמָה דְּבָרִים אָמּוּרִים? בְּזִמְן
שֶׁנִּתְעַרְבוּ חַיִּים אֲבָל נִתְעַרְבוּ שְׁחוּטִין – יֹאכְלוּ בְּחֵמּוֹר שְׁבֻהָן.
נִתְעַרְבוּ בְּפֶסוּלֵי מְקַדְשֵׁין אוֹ בְּחֵלִין שֶׁנִּשְׁחַטוּ בְּעִזְרָה – תֵּעָבֵר
צוּרְתָן וַיֵּצְאוּ לְבֵית הַשְּׂרָפָה:

ד. המפריש פסחו ואבדו, והפריש אחר תחתיו, ולא הספיק להקריבו עד שנמצא הראשון, והרי הן שניהן עומדין – יביא איזה מהן שירצה, כדברי חכמים. רבי יוסי אומר: מצוה להביא מן הראשון, ואם היה השני מן המבחר – יביאנו, והשני ירעה עד שיסתאב וימכר, ויביא בדמיו שלמים לששה עשר. המפריש מעות לפסחו ואבדו והפריש מעות תחתיהן, ולא הספיק לקח בהן פסח עד שנמצאו מעות הראשונים – יביא מאלו ומאלו פסח, ויקריב, והשאר – יביא בה שלמים לששה עשר. המפריש מעות לפסחו, ואבדו, והפריש פסח תחתיהן, ולא הספיק לקח עד שנמצאו מעות הראשונים, המעות – יביא בהן פסח ויקריב, ותפסח ירעה עד שיסתאב וימכר, ויביא בדמיו שלמים לששה עשר. המפריש פסחו ואבדו, והפריש מעות תחתיו, ולא הספיק לקח בהן פסח עד שנמצא פסח – פסח יקרב, והמעות – יביא בהם שלמים לששה עשר:

ה. המפריש פסחו ואבדו, והפריש אחר תחתיו ולא הקריבו, ואחר כך נמצא הראשון, הוא עצמו יקרב שלמים לששה עשר: המפריש מעות לפסחו ואבדו, והפריש מעות אחרות תחתיהן,

וְלָקַח בְּהֵן פֶּסַח אַחַר וְהִקְרִיבוּ, וְאַחַר כֵּן נִמְצְאוּ מְעוֹת
הֶרְאִישׁוֹנוֹת – יָבִיא בְּהֵן שְׁלָמִים לְשִׁשָּׁה עָשָׂר:

ו. הַפֶּסַח שֶׁנִּמְצָא בְּשִׁלְשָׁה עָשָׂר – יִרְעָה עַד שְׂיִסְתָּאב.
בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר – יִקְרַב שְׁלָמִים. רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר: קִדְּם הַצּוֹת
– יִרְעָה עַד שְׂיִסְתָּאב וְיִמְכַר וְיָבִיא בְּדָמָיו שְׁלָמִים. לְאַחַר הַצּוֹת
– הוּא עֲצֻמוֹ יִקְרַב שְׁלָמִים. הַפֶּסַח שֶׁלֹּא קָרַב בְּרֵאשׁוֹן – יִקְרַב
בְּשֵׁנִי. לֹא קָרַב בְּשֵׁנִי – יִקְרַב בְּשִׁלְיָשִׁי. מְעוֹת שֶׁלֹּא קָרְבוּ
בְּרֵאשׁוֹן – יִקְרְבוּ בְּשֵׁנִי, לֹא קָרְבוּ בְּשֵׁנִי – יִקְרְבוּ בְּשִׁלְיָשִׁי.
חֲגִיגָה שֶׁלֹּא קָרְבָה בְּרֵאשׁוֹן – תִּקְרַב בְּשֵׁנִי. לֹא קָרְבָה בְּשֵׁנִי –
תִּקְרַב בְּשִׁלְיָשִׁי:

ז. הַמְּפָרִישׁ מְעוֹת לְפִסְחוֹ וְמַת, אִם הָיָה בְּנוֹ מְמֻנָה – יָבִיאם
אַחֲרָיו לְשֵׁם פֶּסַח. וְאִם לֹא – יָבִיאם שְׁלָמִים לְשִׁשָּׁה עָשָׂר.
הַמְּפָרִישׁ אֶת פִּסְחוֹ וְמַת, אִם הָיָה בְּנוֹ מְמֻנָה עִמוֹ – יָבִיאָנוּ
אַחֲרָיו לְשֵׁם פֶּסַח. אִין בְּנוֹ מְמֻנָה אַחֲרָיו – יָבִיאָנוּ לְשֵׁם שְׁלָמִים
לְשִׁשָּׁה עָשָׂר:

ח. תמורת פסח, ולד תמורת פסח, ולדן, ולד ולדי ולדן, עד סוף העולם - ירעו עד שישתאבו, וימכרו, ויביא בדמיהן שלמים. רבי אליעזר אומר: ולדות עצמן יקרבו שלמים, תמורת שלמים, ולד תמורת שלמים, ולדן, ולד ולדן עד סוף העולם - ירעו עד שישתאבו, וימכרו ויביא בדמיהן שלמים. רבי אליעזר אומר: ולדות עצמן יקרבו שלמים. הפריש נקבה לעולתו, ולפסחו, ולאשמו - עושה תמורה. רבי שמעון אומר: לעולתו - עושה תמורה, לפסחו ולאשמו - אין עושה תמורה, שאין לה דבר עושה תמורה אלא הרועה להסתאב. אמר רבי: אין אני רואה דבריו של רבי שמעון בפסח, הואיל ומותר הפסח קרב שלמים:

ט. הפריש נקבה לפסחו - תרעה עד שתסתאב ותמכר ויביא בדמיה פסח. רבי שמעון בן יהודה אומר משום רבי שמעון: תמכר שלא במום, ילדה זכר - ירעה עד שישתאב, וימכר, ויביא בדמיו פסח. גשתירה אחר הפסח - ירעה עד שישתאב, וימכר ויביא בדמיה שלמים. רבי אליעזר אומר: הוא עצמו יקרב פסח.

יוֹם שֵׁשִׁי, טז תְּשׁוּבָה

פָּרֵק עֲשִׂירִי

א. עַרְבֵי פְּסָחִים סְמוּדָה לְמַנְחָה לֹא יֹאכֵל אָדָם עַד שֶׁתַּחֲשׂוּךְ, אֲפִילוֹ עָנִי שֶׁבְּיִשְׂרָאֵל – לֹא יֹאכֵל עַד שֵׁיִסֵּב, וְלֹא יִפְחָתוּ לוֹ מֵאַרְבַּע פּוֹסוֹת שֶׁל יַיִן, אֶחָד חַי וְאֶחָד מְזוּג, אֶחָד חֲדָשׁ וְאֶחָד יָשָׁן, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: צָרִיד שִׁיחָא בּוֹ טַעַם וּמְרָאָה יַיִן.

ב. מְזוּגוֹ לוֹ פּוֹם רֵאשׁוֹן, בֵּית שְׂמַאי אוֹמְרִים: מְבָרָךְ עַל הַיּוֹם וְאַחַר כֵּן יְבָרַךְ עַל הַיַּיִן, מִפְּנֵי שֶׁהַיּוֹם גּוֹרֵם לַיַּיִן שֶׁיָּבֹא, וְכִבְרָה קֹדֶשׁ הַיּוֹם וְעֵדוּן הַיַּיִן לֹא בָּא. וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים: מְבָרָךְ עַל הַיַּיִן וְאַחַר כֵּן מְבָרָךְ עַל הַיּוֹם, מִפְּנֵי שֶׁהַיַּיִן גּוֹרֵם לְקֹדֶשׁ הַיּוֹם שֶׁתֵּאֱמַר. דְּבַר אַחֵר: בְּרַפְתַּי הַיַּיִן תְּדִירָה, בְּרַפְתַּי הַיּוֹם אֵינָה תְּדִירָה, וְהִלְכָה כְּבֵית הַלֵּל.

ג. מצוה על האדם לשמח את בניו ובני ביתו ברנל, שנאמר: "ושמחת בחגך" אתה ובנדך ובתך וגו'.² בפה משמח? ביין! כדכתיב (תהלים קד, טו): "ויין ישמח לבב אנוש" וגו'. רבי יהודה אומר: אנשים בראוי להם, ונשים וקטנים בראוי להם.

ד. השמש מטביל בני מעים ונותן לפני האורחיו, ואף על פי שאין ראיה לדבר – זכר לדבר, שנאמר (ירמיה ד, א): "נירו לכם ניר ואל תזרעו אל קוצים"; המקרא את החלל – הם הולכין אצלו וקוראין, והוא אין הולך אצלם. המקרא את בניו ובנותיו קטנים – צריך להיות עונה עמהן במקום שעונים. באיזה מקום הוא עונה? הגיע ל'ברוך הבא' ועונה עמהן 'בשם ה', הגיע ל'ברכנוכם' ועונה עמהן מ'בית ה'".

ה. בני העיר שאין להם מי שיקרא את החלל – הולכין לבית הכנסת וקוראין פרק ראשון, ובאין, ואוכלין ושותין, וחוזרין, וגומרין את כלו. ואם אי אפשר להם בן – גומרין את כל

² בהגהות הגר"א איתא: אתה ואשתך. ובפנים השארנו כמו בפסוק.

ההלל. אין פוחתין ממנו ואין מוסיפין עליו. רבי אליעזר בן פרטא מוסיף בה דברים. רבי היה כופל בה דברים.

ו. רבי אליעזר אומר: חוטפין מצה לתינוקות בשביל שלא יישנו. רבי יהודה אומר משמו: אפלו לא אכל אלא פרפרת אחת, אפילו לא טבל אלא חזרת אחת – חוטפין מצה לתינוקות בשביל שלא יישנו. עד היכן הוא אומר? בית שמאי אומרים: עד "אם הבנים שמחה". בית הלל אומרים: עד "חלמיש למעינו מים". וחזתם בגאולה. אמרו בית שמאי לבית הלל: הלא כבר יצאו שיזכירו יציאת מצרים! אמרו להם בית הלל: אפלו הוא ממתין עד קרית הגבר – הרי אלו לא יצאו עד שש שעות ביום, היאך אומר את הגאולה, ועדין לא נגאלו?

ז. הביאו לפניו מצה וחזרת וחרסת, אף על פי שאין חרסת מצוה. רבי אליעזר בן רבי צדוק אומר: מצוה. במקדש מביאין לפניו גופו של פסח. אמר רבי אליעזר בן רבי צדוק: היו

אומרים תגרי הרף שבירושלים - 'בואו וטלו לכם תבלין למצוה'.

ח אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן, כגון אגוזים תמרים קליות ואגוזים. תיב אדם לספר ביציאת מצרים כל הלילה, אפלו בינו לבין בנו, אפלו בינו לבין עצמו, אפלו בינו לבין תלמידו. מעשה ברבן גמליאל וזקנים, שהיו מסבין בבית ביתוס בן זוגין בלוד, והיו מספרין ביציאת מצרים כל הלילה עד קרות הגבר. פיון שעלה עמוד השחר, הגביהו מלפניהם, ונועדו והלכו להן לבית המדרש. איזו היא ברפת הפסח? "ברוף אשר קדשנו במצותיו וצונו לאכול את הפסח", איזו ברפת תזבח? "ברוף אשר קדשנו במצותיו וצונו לאכול את תזבח".

יוֹם שַׁבָּת, יוֹם תְּשׁוּבָה

מִסְפַּח שְׂקָלִים פָּרָק רִאשׁוֹן

א. בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר בּוֹ, שְׁלוּחֵי בֵּית דִּין יוֹצְאִין וּמִתְקַנְיִן אֶת הַדְּרָכִים וְאֶת הַרְחוּבוֹת, שֶׁנִּתְקַלְקְלוּ בַּיּוֹמֹת הַגָּשְׁמִים³, כְּדֵי שִׁיחֲוּ מִתְקַנְיִן לְעוֹלֵי רְגָלִים אֵלּוּ. בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר בּוֹ, שְׁלוּחֵי בֵּית דִּין יוֹצְאִין וְחוֹפְרִין בּוֹרוֹת, שִׁיחֲוּ וּמַעְרוֹת, וּמִתְקַנְיִן אֶת הַמְּקוֹאוֹת, וְאֶת אֲמַת הַמַּיִם. כָּל מְקוֹה שִׁישׁ בּוֹ אַרְבָּעִים סָאָה – כָּשֶׁר לְחֻקּוֹת עָלָיו, וְשֹׂאִין בּוֹ אַרְבָּעִים סָאָה – מְמַשִּׁיכִין לוֹ אֶת אֲמַת הַמַּיִם וּמְשַׁלְּמִין בּוֹ אַרְבָּעִים סָאָה, כְּדֵי שִׁיחֲוּ כָּשֶׁר לְחֻקּוֹת עָלָיו. בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר בּוֹ, שְׁלוּחֵי בֵּית דִּין יוֹצְאִין וּמְפַקְרִין אֶת הַכְּלָאִים, שֶׁהִפְקֵר בֵּית דִּין הִפְקֵר, וּפְטוּר מִן הַמַּעֲשָׂרוֹת. מְצִיא כְּלָאִים בַּכֶּרֶם – מִתֵּר מִשׁוּם גִּזְלַת וּפְטוּר מִן הַמַּעֲשָׂרוֹת. בַּשָּׂדֶה – אֲסוּר מִשׁוּם גִּזְלַת וְחֵיב בַּמַּעֲשָׂרוֹת. בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר בּוֹ, שְׁלוּחֵי

³ פְּרוּשׁ: לְמוֹעֵד סְמוּךְ לְעוֹלֵי רְגָלִים.

בית דין יוצאים ומצינין את מקום הטמאה, כדי שלא יהו הרבים נתקליו בו. אין מצינין, לא את הפלע, ולא את הגרד, אלא על אבן קבועה. אין מצינין את הציון במקום הטמאה אלא במקום טהרה סמוך לטמאה. והמאהיל עליו – טמא. מצא אבן אחת מצינתה, אף על פי שאין מקימין בו, המאהיל עליה – טהור. מצא שתים, המאהיל ביניהן – טמא, על גביהן – טהור. אין מצינין, לא על כוית מן הפות ולא על עצם בשעורה – שאין מטמאין באהל. אין מצינין אלא על השדרה ועל הגלגלת – שפוטמאין באהל.

ב. משישבו במקדש, התחילו למשכן, ממשכנים ישראל על שקליהן, כדי שיהו קרבנות צבור קרבין מהן. משל לאחד שעלתה לו מכה ברגלו, והיה הרופא כופתו ומחתך בבשרו בשביל לרפאותו, כך אמר המקום: 'משכנו את ישראל על שקליהן, כדי שיהו קרבנות הצבור קרבין מהן, מפני שקרבנות צבור מרצין ומכפרין בין ישראל לאביהן שבשמים. וכן מצינו בתרומת שקלים שעקלו בני ישראל במדבר,

שֶׁנֶאֱמַר (שְׁמוֹת ל, טו): "וְלָקַחְתָּ אֶת כֶּסֶף הַכֹּהֲנִים מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל" וְגו'.

ג. לֹא־חִינּוּ מִזֶּן הַנְּכָרִים קָרְבָּנוֹת צְבוּר בְּכֶסֶף, וּמִקְבָּלִין מֵהֶם עוֹלוֹת וּשְׁלָמִים, עוֹפוֹת וּמִנְחוֹת, עֲצִים וּלְבוֹנָה וּמְלָח; דְּבַרֵי רַבִּי יוֹסִי הַגָּלִילִי. אָמַר לוֹ רַבִּי עֲקִיבָא: אֲפֹלוּ אֶתָּה יוֹשֵׁב וְדוֹרֵשׁ כָּל הַיּוֹם – אֵין מִקְבָּלִין מֵהֶן אֵלָּא עוֹלוֹת וּשְׁלָמִים בְּלִבָּד. אֵין מִקְבָּלִין מֵהֶן גְּדֻבָּה לְהַקְדִּישׁ בְּדֶק הַבַּיִת, וְאִם הַקְדִּישׁוּ – הַקְדִּישׁוּ הַקְדִּישׁ.

ד. אֲפוּטְרוּפְסִין שֶׁשָּׁקְלוּ עַל יְדֵי יְתוּמִין – הֲרֵי אֵלוּ חֵיבִין בְּקוֹלְבוֹן. הַשּׁוֹקֵל שָׁקֵל חֵיב בְּקוֹלְבוֹן; דְּבַרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים: הַשּׁוֹקֵל שָׁקֵל פְּטוּר מִן הַקוֹלְבוֹן. הַשּׁוֹקֵל שְׁנֵי דִינָרִין – חֵיב בְּקוֹלְבוֹן. הַנּוֹטֵל סֶלַע וְנוֹטֵל שָׁקֵל חֵיב שְׁנֵי קוֹלְבוֹנוֹת; דְּבַרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים: קוֹלְבוֹן אֶחָד.

ה. כַּמָּה הוּא קוֹלְבוֹן? מְעָה כֶּסֶף, אֶחָד מֵעֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה כֶּסֶף לְסֶלַע; דְּבַרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים: חֲצִי מְעָה שֶׁל אַרְבָּעָה אֶפְרוֹת. קוֹלְבוֹנוֹת הֵלֵלוּ, מַה הָיוּ עוֹשִׂין לָהֶם? נוֹפְלִים

לשקלים; דברי רבי מאיר. רבי אלעזר אומר: לנדבת. רבי שמעון שזורי אומר: רקועי זהב צפוי לבית קדש הקדשים. בן עזאי אומר: השלחנין באין ונוטלין אותן בשכרן.

ו. המפריש שקלו ואבד, והפריש אחר תחתיו, ולא הספיק להקריבו עד שנמצא הראשון, והרי שניהן עומדין, זה וזה שקלים. הראשון יפול לחדתין והשני יפול לעתיקין. המפריש שקלו והוציאו – הרי זה מעל. המוציא שקלו של חברו – הרי זה מעל. לקח בו קני זבין, קני זבות יולדות, המביא את הפאתו אשמו מן ההקדש, השוקל שקלי זוזין מן ההקדש – פיון שלקח מעל; דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים: לא מעל עד שיזרקו הדמים.

ז. אין מביאין מנחות ונסכים ומנחות תודה, ולחמה של תודה מן הטבל, ומן התרומה ומן המעשר ראשון שלא נטלה תרומתו, וממעשר שני והקדש שלא נפדו, מן המדמע, מן הקדש, ומפירות שביעית. ואם הביא – הרי אלו פסולין, ואין צריך לומר מן הערלה וכלאי הפרם.

ח. מוֹתֵר יֵינן לַיִן, מוֹתֵר שְׁמֶן לְשֶׁמֶן, מוֹתֵר מֶלַח לְפֹלַח, מוֹתֵר עֵצִים לְעֵצִים, מוֹתֵר לְבוֹנָה לְלְבוֹנָה, מוֹתֵר בְּזִיכִין לְבְּזִיכִין, מוֹתֵר גְּזִירִין לְגְּזִירִין, מוֹתֵר מְצוֹרְעִין לְמְצוֹרְעִין, אִם אָמַר: 'לְגִזֵּר זֶה'; 'לְמְצוֹרֵעַ זֶה' – מוֹתֵרוֹ נְדָבָה. מוֹתֵר עֲנִיִּים לְעֲנִיִּים, מוֹתֵר שְׁבוּיִן לְשְׁבוּיִן. אִם אָמַר: 'לְעֲנֵי זֶה'; 'לְשְׁבוּי זֶה' – מוֹתֵרוֹ שָׁלוֹ. מוֹתֵר מֵתִים לְמֵתִים, מוֹתֵר הַמֵּת – לְיֹרְשָׁיו. רַבִּי נִתָּן אָמַר: מוֹתֵר הַמֵּת יֵהֵא מְנַח עַד שְׁיָבֵא אֱלֵיהּ. רַבִּי נִתָּן אָמַר: מוֹתֵר הַמֵּת – בּוֹנִין לוֹ נֶפֶשׁ עַל גְּבִי קִבְרוֹ. אוֹ יִזְלַח לוֹ זֶלַח לְפָנָי מִפְּתוֹ, אֵין פּוֹדִין בְּסוּת, וְאֵין פּוֹדִין שְׁבוּי בְּשְׁבוּי, וְאֵין מִמְחִין בְּיַד הַפְּרָנְסִין עַל כָּד.

